سرمقاله

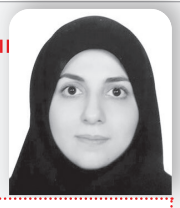

الزامات مهار تورم در شرایط جنگی

دکتر فرزانه احمدیان‌یزدی/ عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

● اعطای جایزه نوبل اقتصاد ۲۰۲۶ به رابرت هال و مایکل وودفورد، بار دیگر یکی از بنیادی‌ترین پرسش‌های اقتصاد کلان را در کانون توجه قرار داده است: آیا بانک مرکزی می‌تواند مستقل از وضعیت مالی دولت، ثبات قیمت‌ها را تضمین کند؟ پاسخ اقتصاد کلان جدید به این پرسش، بر ضرورت هماهنگی سیاست‌های پولی و مالی تاکید دارد. این موضوع برای اقتصاد ایران، به‌ویژه در شرایط پس از جنگ اخیر با آمریکا و اسرائیل، اهمیتی دوچندان یافته است؛ زیرا تورم کنونی را نمی‌توان صرفا پیامد رشد نقدینگی یا افزایش نرخ ارز دانست، بلکه باید آن را حاصل برهم‌کنش ناترازی‌های مالی، محدودیت منابع ارزی، شوک‌های عرضه و انتظارات تورمی تحلیل کرد.

در چارچوب متعارف سیاست پولی، بانک مرکزی با مدیریت نرخ بهره، کنترل رشد نقدینگی و هدایت انتظارات می‌کوشد تورم را مهار کند. با این حال، پژوهش‌های وودفورد و ادبیات مرتبط با نظریه مالی تعیین سطح قیمت‌ها نشان می‌دهند که اثربخشی این ابزارها به وضعیت مالی دولت نیز وابسته است. اگر تعهدات مالی دولت با ظرفیت درآمدزایی و ایجاد مازادهای اولیه آتی سازگار نباشد، تلاش بانک مرکزی برای تثبیت قیمت‌ها ممکن است با محدودیت جدی مواجه شود.

جنگ اخیر ایران با آمریکا و اسرائیل را باید یک شوک چندبعدی اقتصاد کلان تلقی کرد که همزمان بر منابع و مصارف بودجه عمومی اثر می‌گذارد. از یک‌سو، افزایش هزینه‌های دفاعی، امنیتی، بازسازی زیرساخت‌های آسیب‌دیده و حمایت از خانوارها و بنگاه‌های متاثر از جنگ، فشار بر مخارج دولت را افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، اختلال در فعالیت‌های اقتصادی، تجارت خارجی و صادرات نفتی و غیرنفتی می‌تواند درآمدهای مالیاتی و ارزی دولت را کاهش دهد.

دومین کانال مهم اثرگذاری جنگ بر تورم ایران، بازار ارز است. کاهش حجم صادرات نفتی و غیرنفتی، اختلال در مسیرهای حمل‌ونقل و مبادلات مالی و افزایش هزینه‌های تجارت، می‌تواند عرضه موثر ارز را در اقتصاد محدود کند. در این میان، باید میان کاهش ارزش صادرات و کاهش ارز واقعا در دسترس اقتصاد تمایز قائل شد؛ زیرا محدودیت انتقال، تسویه و بازگشت درآمدهای صادراتی نیز می‌تواند حتی بدون کاهش متناسب صادرات اسمی، عرضه ارز قابل استفاده را کاهش دهد. در شرایطی که تقاضای ارز برای واردات کالاهای واسطه‌ای، سرمایه‌ای و ضروری همچنان وجود دارد، کاهش عرضه ارز فشار افزایشی بر نرخ ارز وارد می‌کند.

سومین کانال، انتظارات تورمی است؛ کانالی که در چارچوب اقتصاد کلان جدید و پژوهش‌های وودفورد جایگاه محوری دارد. تصمیمات خانوارها و بنگاه‌ها صرفا تابع شرایط کنونی نیست، بلکه به برداشت آنان از آینده قیمت‌ها، نرخ ارز، درآمد و سیاست‌های اقتصادی نیز بستگی دارد. در شرایط جنگی، افزایش نااطمینانی درباره تداوم درگیری، ظرفیت صادرات، وضعیت بودجه دولت و ارزش آینده پول ملی، می‌تواند انتظارات تورمی را افزایش دهد. بنگاه‌ها ممکن است برای پوشش هزینه‌های پیش‌بینی‌شده، قیمت محصولات خود را زودتر تعدیل کنند؛ خانوارها ممکن است خرید برخی کالاهای بادوام را جلو بیندازند و صاحبان دارایی ممکن است سهم بیشتری از ثروت خود را به دارایی‌های جایگزین پول ملی اختصاص دهند. این واکنش‌ها می‌توانند به افزایش سرعت گردش پول، فشار بر بازار ارز و تشدید تورم منجر شوند. در چنین وضعیتی، حتی اگر شوک اولیه جنگ ماهیتی موقتی داشته باشد، تداوم انتظارات تورمی و واکنش‌های مالی و پولی می‌تواند آثار آن را ماندگار کند. البته انتظارات تورمی به‌تنهایی توضیح‌دهنده تورم پایدار نیستند. استمرار تورم بالا به‌نحوه تعامل این انتظارات با رشد نقدینگی، محدودیت عرضه، وضعیت مالی دولت و اعتبار سیاستگذار بستگی دارد. بنابراین، مدیریت انتظارات بدون اصلاح عوامل بنیادی ایجادکننده تورم، اثربخشی محدودی خواهد داشت.

جنگ علاوه بر کانال‌های مالی، پولی و ارزی، از طریق کاهش ظرفیت تولید و افزایش هزینه‌های مبادله نیز بر تورم اثر می‌گذارد. آسیب به زیرساخت‌ها، اختلال در تامین انرژی و نهاده‌های تولید، افزایش هزینه حمل‌ونقل و بیمه و محدودیت تجارت خارجی، می‌تواند عرضه کل اقتصاد را کاهش دهد. در این وضعیت، اقتصاد با ترکیبی از افزایش قیمت‌ها و کاهش تولید مواجه می‌شود؛ وضعیتی که مهار آن صرفا با سیاست پولی انقباضی دشوار است. افزایش شدید نرخ بهره یا محدودسازی اعتبارات، اگرچه ممکن است بخشی از فشار تقاضا را کاهش دهد، اما همزمان می‌تواند سرمایه در گردش بنگاه‌ها و ظرفیت تولید را نیز محدود کند. برآوردهای صندوق بین‌المللی پول برای سال ۲۰۲۶، انقباض ۷.۶ درصدی اقتصاد ایران و تورم متوسط ۷۸.۹ درصدی را نشان می‌دهد. این ارقام پیش‌بینی هستند، نه عملکرد قطعی سال، اما بیانگر شدت مخاطرات رکود تورمی در اقتصاد ایران‌اند.

در چنین شرایطی، کنترل پایدار تورم مستلزم مجموعه‌ای هماهنگ از سیاست‌های مالی، پولی، ارزی و طرف عرضه است. نخست، اصلاح ساختار بودجه و محدودکردن تامین مالی تورم‌زای کسری باید در اولویت قرار گیرد. شفاف‌سازی هزینه‌های جنگ و بازسازی، اولویت‌بندی مخارج، کاهش هزینه‌های غیرضروری و تقویت منابع درآمدی پایدار می‌تواند فشار بر شبکه بانکی و پایه پولی را کاهش دهد. با این حال، تعدیل مالی نباید به کاهش نامتناسب سرمایه‌گذاری‌های ضروری یا حمایت از خانوارهای آسیب‌پذیر منجر شود.

دوم، بانک مرکزی باید از استقلال عملی کافی برای کنترل رشد پول و مدیریت انتظارات برخوردار باشد. اعتبار سیاست پولی زمانی تقویت می‌شود که فعالان اقتصادی اطمینان داشته باشند اهداف اعلام‌شده با رفتار مالی دولت سازگارند.

سوم، کاهش محدودیت‌های صادراتی، تسهیل بازگشت ارز حاصل از صادرات و بهبود دسترسی به منابع ارزی باید بخشی از راهبرد تثبیت اقتصاد باشد. مداخله ارزی بدون اصلاح عدم‌تعادل‌های بنیادی، نمی‌تواند جایگزین سیاست پایدار ارزی شود.

چهارم، حفظ ظرفیت تولید، تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های مولد و بازسازی زیرساخت‌های حیاتی برای جلوگیری از تبدیل شوک عرضه به تورم ماندگار ضروری است. در نهایت، مهم‌ترین پیام نوبل اقتصاد ۲۰۲۶ برای اقتصاد ایران آن است که ثبات قیمت‌ها محصول عملکرد یک نهاد یا یک ابزار سیاستی نیست. هنگامی که جنگ، کسری بودجه، محدودیت ارزی و انتظارات تورمی یکدیگر را تقویت می‌کنند، کنترل نقدینگی به‌تنهایی برای مهار تورم کافی نخواهد بود. مهار پایدار تورم در ایران بیش از هر چیز به شکستن چرخه بازخورد میان ناترازی مالی، کاهش ارزش پول ملی و انتظارات تورمی نیاز دارد؛ چرخه‌ای که بدون هماهنگی معتبر سیاست‌های مالی و پولی و کاهش نااطمینانی‌های اقتصادی، همچنان بازتولید خواهد شد.

مدیرعامل شرکت توانیر تشریح کرد؛

دو پیش شرط مهم برای آمادگی زمستانی صنعت برق

مدیرعامل شرکت توانیر با تأکید بر ضرورت آمادگی حداکثری صنعت برق برای عبور مطمئن از فصل سردسال، تکمیل به‌موقع ذخایر سوخت نیروگاه‌ها به‌ویژه در نیمه‌شمالی کشور، رفع موانع اجرایی و تداوم هماهنگی وزارتخانه‌های نیرو و نفت را از اولویت‌های راهبردی تأمین پایدار انرژی در زمستان پیش‌رو دانست.

به گزارش ایسنا، جلسه رصد هفتگی اقدامات صنعت برق برای دوره سرد سال و پیگیری مصوبات و الزامات کارگروه ویژه، با حضور محمد الهداد- مدیرعامل شرکت توانیر و معاونان و مدیران این شرکت برگزار شد و آخرین وضعیت آمادگی شبکه برق، روند ذخیره‌سازی سوخت نیروگاهی و الزامات تأمین پایدار انرژی در ماه‌های سرد سال مورد بررسی قرار گرفت.

الهداد در این نشست با اشاره به اهمیت آمادگی به‌موقع زیرساخت‌های تولید و انتقال انرژی برای مواجهه با شرایط زمستانی، اظهار کرد: بهبود روند ذخیره‌سازی سوخت نیروگاهی و همکاری مؤثر و سازنده وزارتخانه‌های نفت و نیرو در سال جاری، زمینه مناسبی برای تقویت آمادگی نیروگاه‌ها فراهم کرده است؛ با این حال استمرار این روند و تمرکز بر تکمیل ذخایر سوخت به‌ویژه در مناطق شمالی کشور باید با جدیت و بر اساس برنامه‌زمان‌بندی مشخص دنبال شود.

وی با تأکید بر وابستگی متقابل شبکه‌های برق و گاز افزود: برنامه‌ریزی برای عبور مطمئن از زمستان باید با در نظر گرفتن ظرفیت‌های واقعی زیرساخت‌های تولید، انتقال و توزیع انرژی و با لحاظ پیوستگی عملکرد این دو شبکه انجام شود. هرگونه تغییر گسترده در الگوی مصرف انرژی به‌ویژه جایگزینی گاز طبیعی با برق در بخش گرمایش بدون ارزیابی ظرفیت شبکه و پیش‌بینی تمهیدات فنی لازم می‌تواند فشار مضاعفی بر زیرساخت‌های برق وارد کند.

مدیرعامل شرکت توانیر ادامه داد: شبکه برق کشور بر اساس ظرفیت طراحی‌شده خطوط انتقال، پست‌ها و تجهیزات توزیع و متناسب با الگوهای مصرف پیش‌بینی‌شده توسعه یافته است؛ بنابراین، مدیریت هم‌زمان مصرف برق و گاز و هماهنگی میان بخش‌های تأمین و مصرف انرژی، ضرورتی اساسی برای حفظ پایداری شبکه در روزهای سرد سال به‌شمار می‌رود.

الهداد با اشاره به تأثیر افزایش تقاضای گاز در بخش خانگی و تجاری بر تأمین سوخت نیروگاه‌های حرارتی تصریح کرد: تداوم تولید برق در نیروگاه‌های حرارتی به تأمین مطمئن سوخت وابسته است و در شرایط افزایش مصرف گاز طی فصل سرد، تکمیل ذخایر سوخت مایع و پیش‌بینی منابع جایگزین، اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. از این رو، ذخیره‌سازی سوخت نیروگاهی، به‌خصوص در نیمه شمالی کشور و مناطق دارای محدودیت در تأمین و انتقال سوخت، باید با اولویت‌ویژه دنبال شود.

وی با قدردانی از اقدامات وزارت نفت در بهبود وضعیت ذخایر سوخت نیروگاهی، بر ضرورت بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های موجود در حوزه تأمین، ذخیره‌سازی و انتقال سوخت تأکید کرد و گفت: شناسایی و رفع موانع اجرایی، پایش مستمر وضعیت ذخایر و پیگیری دقیق تعهدات و برنامه‌های پیش‌بینی‌شده، از جمله اقداماتی است که باید تا حصول نتیجه نهایی در دستور کار قرار گیرد.

مدیرعامل توانیر همچنین با تأکید بر اهمیت رصد مستمر اقدامات و پیگیری مصوبات کارگروه ویژه خاطرنشان کرد: آمادگی زمستانی صنعت برق باید بر پایه اقدامات عملیاتی، مسئولیت‌پذیری بخش‌های ذی‌ربط و اجرای به‌موقع برنامه‌ها ارزیابی شود. در این مسیر، هماهنگی نزدیک میان دستگاه‌های مسئول و اتخاذ تصمیم‌های متناسب با شرایط واقعی شبکه‌های برق و گاز، نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش ریسک‌های تأمین انرژی خواهد داشت.

الهداد در پایان تأکید کرد: عبور مطمئن از زمستان، مستلزم مدیریت هماهنگ و متوازن مصرف برق و گاز، تکمیل ذخایر سوخت نیروگاهی و استفاده مؤثر از ظرفیت‌های موجود در زنجیره تأمین انرژی کشور است. از این رو، تسریع در اجرای اقدامات اولویت‌دار، به‌ویژه در مناطق حساس از نظر تأمین سوخت، و استمرار پایش هفتگی برنامه‌ها تا حصول آمادگی کامل، باید با جدیت دنبال شود تا پایداری شبکه برق و تأمین مطمئن انرژی کشور در فصل سرد سال تضمین شود.

فرمانده سپاه ثارالله استان کرمان خبر داد؛

بهره‌برداری از فاز دوم پروژه آبرسانی به ۱۸ روستای شهرستان گنبکی

فرمانده سپاه ثارالله استان کرمان از افتتاح فاز دوم پروژه آبرسانی به مناطق کهورخشک، آب‌باریک گنبکی خبر داد و گفت: با اجرای ۱۱ کیلومتر خط انتقال و اعتباری بالغ بر ۱۸ میلیارد تومان، ۱۸۰۰ خانوار در ۱۸ روستا از نعمت آب شرب سالم و پایدار بهره‌مند شدند.

سردار محمدعلی نظری در مراسم افتتاح فاز دوم پروژه آبرسانی به روستاهای شهرستان گنبکی با تبریک این رویداد خدمت‌رسانی اظهار کرد: امروز در شهرستان گنبکی و در مناطق کهورخشک، آب‌باریک شاهد افتتاح فاز دوم پروژه آبرسانی به روستاهای این منطقه هستیم؛ طرحی ارزشمند که کام مردم شریف و ولایت‌مدار این خطه را شیرین کرد.

وی با قدردانی از هم‌افزایی دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مردمی افزود: این پروژه بزرگ با همت و همراهی امور آب و فاضلاب شهرستان، فرماندار، دهیاری‌ها و به‌ویژه تلاش بسیج سازندگی سپاه ثارالله استان کرمان، بسیج سازندگی ناحیه مقاومت ریگان و همت والای بسیجیان بی ادعا در گروه‌های جهادی به ثمر نشسته است.

فرمانده سپاه ثارالله استان کرمان با اشاره به مشخصات فنی و ابعاد این طرح آبرسانی بیان کرد: این پروژه شامل ۱۱ کیلومتر خط انتقال و احداث ۲۸ باب حوضچه است که با افتتاح آن، ۱۸ روستا تحت پوشش شبکه آبرسانی قرار گرفتند.

سردار نظری ادامه داد: با بهره‌برداری از این طرح، بالغ بر ۱۸۰۰ خانوار شامل بیش از ۷۰۰۰ نفر از اهالی مؤمن و نجیب این مناطق از نعمت آب شرب بهره‌مند شدند و برای تکمیل این پروژه اعتباری بالغ بر ۱۸ میلیارد تومان هزینه شده است.

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان:

لزوم برخورد قاطع با جرائم خشن و سلاح‌های غیرمجاز

دادستان کرمان گفت: ساماندهی اتباع بیگانه، برخورد با جرائم خشن و سلاح‌های غیرمجاز نیازمند اقدامات قاطع قضایی است.

به گزارش تسنیم، مهدی بخشی، دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان در نشست اعضای شورای برنامه‌ریزی، رؤسای حوزه‌های قضایی و دادستان‌های سراسر استان، با قدردانی از زحمات حجت‌الاسلام‌والمسلمین ابراهیم حمیدی و تبریک انتصاب دادخدا سالاری به‌عنوان رئیس کل دادگستری استان کرمان، اظهار کرد: برگزاری این نشست تخصصی نشان‌دهنده اراده جدی مدیریت ارشد قضایی استان برای رفع نواقص و ایجاد تحول ساختاری است.

وی با ارزیابی جایگاه کنونی استان در شاخص‌های عملکردی قوه قضائیه تصریح کرد: وضعیت فعلی دادسراهای استان در جدول شاخص‌های ارزیابی کشوری قابلیت ارتقا دارد و تحقق این هدف تا پایان سال، نیازمند عزم مضاعف، برنامه‌ریزی عملیاتی و نظارت مستمر است.

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان با تأکید بر اهمیت نرخ رسیدگی در شعب تحقیق افزود: در نیمه نخست سال جاری، میانگین نرخ رسیدگی در شعب دادیاری و بازپرسی به‌ترتیب حدود ۹۴ و ۹۵ درصد ثبت شده است؛ از این رو، تمامی حوزه‌های قضایی باید در فرصت باقی‌مانده تا پایان سال، رسیدگی استاندارد و خروجی‌محور را در دستور کار قرار دهند.

بخشی با تأکید بر مسئولیت شرعی و قانونی قضات در شرایط حساس کنونی کشور خاطرنشان کرد: در شرایطی که نیروهای مدافع امنیت با جانفشانی در میدان حضور دارند، کم‌کاری در حوزه اجرای عدالت و احقاق حق به‌هیچ‌وجه پذیرفتنی نیست و شأن علمی و تعهد همکاران قضایی ایجاب می‌کند تلاشی فراتر از روال عادی صورت گیرد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به مهم‌ترین آسیب‌ها و چالش‌های امنیتی و قضایی استان اشاره کرد و گفت: ساماندهی اتباع بیگانه غیرمجاز، مقابله جدی و بدون اغماض با قاچاق و نگهداری سلاح و مهمات غیرمجاز، برخورد بازدارنده با سرقت‌های طلادرپی نوسانات اقتصادی و همچنین ریشه‌کن‌سازی جرایم خشن، از جمله آدم‌ربایی‌های ناشی از اختلافات سوداگران مرگ، نیازمند اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و انجام اقدامات قاطع قضایی است.

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان تأکید کرد: این اقدامات باید به‌صورت هماهنگ در سطح دادسراهای سراسر استان اجرایی شود تا ضمن ارتقای شاخص‌های عملکردی، زمینه مقابله مؤثر با جرایم و صیانت از حقوق عمومی فراهم شود.